

**TÜRKİYE İLAHİYAT
ARAŞTIRMALARI DERGİSİ**

Cilt / Vol: 1, Sayı/Issue: 2, 2017

Sayfa: 176-178

KİTAP TANITIMI / BOOK REVIEW

Müstakil Ayet Tefsirleri -Kastamonu Yazmaları –

Burhan BALTACI

Bursa: Emin Yayınları, 2013, 2. Baskı, 256 sayfa.

ISBN: 978-605-4487-75-2

Serkan ERGÜN
Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Ens. Temel İslam Bilimleri A.B.D
Yüksek Lisans Öğrencisi
Orcid ID: 0000-0002-5199-1508
serkanergun024@hotmail.com

Ülkemiz, yazma eserler açısından oldukça zengindir. Günümüzde yazma eserlerle ilgili yapılan çalışmalar artmış olmakla birlikte henüz yeterli düzeyde olduğu söylenemez. Burhan Baltacı'nın tefsir ilmi bağlamında ve Kastamonu İl Halk Kütüphanesiyle¹ sınırlandırarak hazırladığı *Müstakil Ayet Tefsirleri – Kastamonu Yazmaları-* (Bursa: Emin Yayınları, 2013, 2. Baskı) adlı eseri, yazma eserler hakkındaki çalışmalara yeni bir katkı sunması bakımından önem arz etmektedir.

Baltacı'nın çalışması giriş, iki ana bölüm, değerlendirme ve teklifler ile sonuç kısımlarından oluşmaktadır. Bu çalışmaya nasıl başladığını, kendisini bu konuda çalışmaya sevk eden amilleri, çalışma konusunu nasıl sınırlandırdığını ve bu sınırlandırmanın gerekçelerini önsözde açıklayan yazar, konuya ilgisinin daha önce Bakara sûresinin 282. ayeti üzerine yaptığı çalışma ile ortaya çıktığını özellikle vurgulamış, uzun bir süreç içinde pek çok yazma ayet tefsirini topladığından bahsetmiştir. Neticede ise elindeki geniş malzemeyi "Kastamonu yazmaları" ile sınırlandırarak çalışmaya başladığını

¹ Bu çalışmada yer alan eserler, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığına bağlı olarak kurulan Kastamonu Yazma Eser Kütüphanesine nakledilmiştir.

belirtmiştir. Akabinde yazar, kitapla ilgili önemli notları “Araştırma Hakkında” başlığı altında okuyucuya sunmuştur.

“Ayete Tefsiri Geleneğine Genel Bir Bakış” başlığıyla sunulan giriş bölümünde yazar, ayet tefsirlerinin Hz. Peygamber ve sahabe tarafından da yapıldığını söyleyerek tefsir faaliyetinin ilk örneklerinin ayet tefsirleri şeklinde ortaya çıktığına değinmektedir. Ayrıca Baltacı, burada ayet tefsirlerini, modern tefsir eğilimlerinden Konulu Tefsir yönteminin bir türü olarak kabul edenlerin de olduğuna dikkat çekmektedir (s. 23-24).

Birinci bölümde yazar ilgili kütüphanede tespit ettiği otuzu aşkın ayet tefsiri risalesinin içeriği hakkında detaylı bilgiler vermektedir. Eserlerin, araştırmaya dâhil edilme sebebine değinmekte ve konularından bahsetmektedir. Burada yazar, incelediği her bir risalenin kütüphane kaydı, müellif ve müstensihî, telif ve istinsah tarihlerini kaydederek, risalenin önemi ve müfessirin konuya yaklaşımından okuru haberdar etmektedir. Arap Dili Belâğâtı, Edebiyat, Mantık, Kelam, Fıkhî meseleler ve mezhepler arası görüş farklılıkları yönüyle tefsir edilen risalelere detaylı olarak incelemektedir. Risalelere ilişkin satır sayısı, yazı türü, dili, kâğıt türü ve boyutları gibi şekli özellikleri dipnotlarda vermektedir. Katalog bilgilerinde ayet tefsiri olarak yer alması veya ayet tefsiri olma ihtimali nedeniyle incelediği bazı eserlerin ayet tefsiri olmadığına kanaat getirmekte, bazı eserlerin kataloglamasındaki muhtelif hatalara dikkat çekmektedir (s. 35-163).

Kitabının ikinci bölümünde ayet tefsirlerinin fiziki ve metodolojik özellikleri konu edinilmiştir. Yazar burada öncelikle ayetin tefsire konu edilen kısmı, eserlerin orijinallikleri, müellif ve müstensih bilgilerini içeren konuları ele almıştır. Ayet tefsirlerindeki isimlendirmenin müellif tarafından yapılması veya kataloglama sırasında sonradan verilmesi gibi hususlar örnekler eşliğinde açıklanmıştır. Baltacı şerh, hâşiye ve ta’lik türü eserlerin de diğer eserler gibi orijinal eserler olduğuna özellikle vurgu yapmaktadır (s. 167-175).

Ayet tefsirlerindeki tefsir yönteminin ele alındığı kısımda ise incelenen eserlerin Rivayet Tefsiri, Dirayet Tefsiri, Kur’an Tarihi ve Ulûmü’l-Kur’ân konuları açısından öne çıkan özellikleri belirtilmiştir. Risaleleri ayetin ayetle tefsiri, hadislere yer verilmesi, sahabe ve tabiin kavli, ayetlerin faziletleri, kıraat farklılıkları konularını rivayet tefsiri yöntemleri bağlamında irdeleyen yazar, bu metodlara ilişkin muhtelif örneklere de eserinde yer vermiştir (s.179-195). Baltacı, ayet tefsirlerindeki fıkhî, itikadî, lügavî ve tasavvufî yorumları ise eserin dirayet boyutu altında değerlendirmiştir (s. 196-223). Yine eserlerdeki Kur’an tarihi ve üslûbu’l-Kur’ân, sebab-i nüzûl, siyak-sibak, nâsîh-mensûh, umûm-husûs, muhkem-müteşâbih, hurûf-ı mukatta’a, aksâmu’l-Kur’ân gibi temel Kur’an ilimlerine dair görüşler de yazar tarafından tespit edilmiş ve değerlendirilmiştir (s. 223-238).

Yazarın eserini sade ve akıcı bir üslupla kaleme aldığı, konuyu genel bir bakış açısıyla okuyucunun hizmetine sunduğu söylenebilir. Bazı ıstılahların Türkçe karşılıklarını da zikretmeye önem verdiği görülmektedir. Örneğin yazar, incelediği eserin müellifi tarafından kullanılan *ilmu'l-luğa* kavramı için "dilbilim/filoloji", *vad'* için "kullanım bilim", *iştikak* için ise "köken" kelimelerini kullanmaktadır (s. 37).

Baltacı, "Değerlendirme ve Teklifler" kısmında, yazma eserlerin kataloglaması esnasında yapılan hatalara dikkat çekmekte ve araştırmacıların mutlaka içerik incelemesi yapması gerektiğini vurgulamaktadır. Yazma eserlerde karşılaşılabilecek kataloglama sırasında yapılan muhtelif hatalara işaret etmekte ve bu hatalara karşı çözüm önerileri sunmaktadır (s. 239-242). Yazarın, teklif ettiği çözümler kütüphane çalışanları için olduğu kadar akademik araştırma yapanların da bu hatalara karşı hazırlıklı olması açısından önemlidir.

Çalışmanın literatür bilgisi sunması yanında muhteva ve yöntem değerlendirmesini de içermesi, tefsir literatürünün ihmal edilen bir alanını aydınlatması bakımından önemlidir.

Baltacı'nın bu çalışması günümüzde yazma eserlere yönelik ilginin geçmişe oranla arttığına işaret eden iyi bir örnektir. Ayrıca ayet tefsirlerinin de akademik ilgiyi hak ettiğini göstermesi açısından önemli bir boşluğu doldurduğu ifade edilmelidir.

Türkiye İlahiyat Araştırmaları Dergisi
Turkey Journal of Theological Studies
[Tiad: 2602-3067]

Cilt / Vol : 1,
Sayı/Issue: 2
2017